

Petra Košnik, dr. Natalija Vovk-Ornik

Ravnateljeva vloga pri opolnomočenju strokovnih delavcev za delo z učenci s pridruženimi primanjkljaji, ovirami oz. motnjami

ČAS	DEJAVNOST
12.15 – 12. 20	Uvod v delavnico
12.20 – 12. 35	Izpolnjevanje vprašalnika in debata v parih
12. 35 – 13. 00	Razpravljanje po 4 vogalih
13.00 – 13.40	Poročanje
13.40 – 13.45	Zaključek

VODENJE IN ODLOČANJE (Lesar, 2009)

naklonjenost ravnatelja k vrednotam, ki spodbujajo
vključevanje, njegov slog vodenja in spodbujanje posameznika

**ravnateljeva stališča do heterogenih razredov – najmočnejši
napovednik učinkovitega poučevanja v inkluzivnih
izobraževalnih okoljih (spodbujanje pedagoškega kadra in
konkretna operacionalizacija) (J. Stanovich, A. Jordan, 1998,2004)**

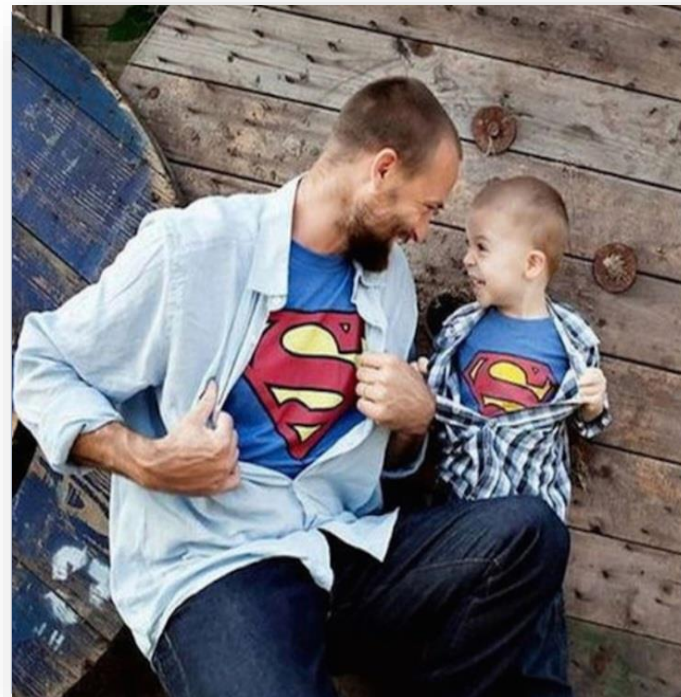
4 ključni dejavniki za opolnomočenje strokovnih delavcev za delo z učenci s pridruženimi primanjkljaji, ovirami oz. motnjami

A TIMSKO DELO

B INDIVIDUALIZACIJA IN PERSONALIZACIJA

C PEDAGOŠKO VODENJE

D DODATNA STROKOVNA POMOČ KOT VIR (PO)MOČI

<https://etiketamagazin.com/lifestyle/bodimo-dober-zgled-svojim-otrokom/>

Skupina **A**: TIMSKO DELO

V naši šoli strokovna skupina oziroma tim deluje tako, da:	++	+	-	--
Smo vsi člani skupine vključeni v oblikovanje ciljev skupine.				
V skupini oblikujemo pravila delovanja, ki jih vsi dosledno upoštevamo.				
Vsi člani enakovredno in odgovorno sodelujemo in prispevamo ideje in mnenja.				
V skupini vlada varno okolje in zaupanje med člani; vsi odkrito spregovorimo in soočimo nasprotujoča si mnenja.				
Smo strpni v komunikaciji; se ne prekinjamo in se pozorno poslušamo.				
Smo strpni v komunikaciji; si dopustimo dovolj časa za razmislek in izražanje misli.				
Se med seboj spodbujamo, podpiramo in si pomagamo.				
To, kar se dogaja oziroma o čemer razpravljamo v skupini, ostane med člani skupine.				
V skupini končni dogovor oziroma rešitev sprejmemo, ko je ta sprejemljiva za vse člane.				
V primeru neuspeha ali konflikta konstruktivno analiziramo vzroke in iščemo rešitve.				

Prilagojeno po Preglednici za usmerjanje razmisleka o določenih delovanjih tima (Skvarč idr., 2017, str. 16)

Skupina B: INDIVIDUALIZACIJA IN PERSONALIZACIJA

Marko je star 12 let in obiskuje 7. razred prilagojenega programa osnovne šole z enakovrednim izobrazbenim standardom za otroke z avtističnimi motnjami. Opredeljen je kot otrok z več motnjami:

- otrok z avtističnimi motnjami, z zmernimi primanjkljaji v socialni komunikaciji in socialni interakciji ter zmernimi primanjkljaji na področju vedenja, interesov in aktivnosti,
- otrok s primanjkljaji na posameznih področjih učenja (disgrafija),
- dolgotrajno bolan otrok (motnja pozornosti z motnjo koncentracije).

Marko je zelo zaprt vase učenec, sramežljiv, težko vzpostavlja očesni kontakt, z učitelji redko komunicira, z vrstniki nikoli. Govor je zelo tih, nerazločen. Njegova slabša pozornost mu povzroča težave pri poslušanju in pomnjenju informacij, zadrževanju in usmerjanju pozornosti, dokončanju nalog, prehajanju (iz ene dejavnosti, naloge na drugo), zato težko sledi razlagi učiteljev. Pri zapisu je počasen, pisava je okorna. Njegov velik interes je vsebina, povezana s Harryjem Potterjem, zato med odmori s pomočjo barvne folije bere knjige s to vsebino. Pozna vse podrobnosti zgodb in značilnosti glavnih junakov. Ima smisel za humor, saj na šalo odreagira s pritajenim smehom. Ko mora na stranišče, dvigne kartonček z znakom za katerega je z učitelji dogovorjen. Po končani uri Marko na stranski tabli, ob kateri sedi, zamenja oznako za predmet, ki je naslednji na urniku.

Pri pouku geografije učitelj z učenci obravnava orientacijo na zemljevidu ter dele zemljevida. Marko tačas bere knjigo in ne dviguje pogleda na tablo. Ob koncu ure učenci vsebino zapišejo v zvezek. Marku učitelj pripravi učni list s ključnimi poudarki in večjo slikovno oporo (zemljevid) na katero Marko zapiše glavne smeri neba in dopolni legendo. Učni list Marko dopolni tudi z nekaj vsebine, nato ga zalepi v zvezek.

Ko učitelj naslednjo uro utrjuje orientacijo na zemljevidu, na drsnici prikaže zemljevid bližnjega kraja, učence pa povabi k sodelovanju. Določajo smeri neba in lego različnih stavb. Marko ne dvigne pogleda. Nato učitelj prikaže zemljevid čarovniškega sveta iz zgodbe Harryja Potterja in povabi Marka, da si ga ogleda. Marko dvigne pogled ob prikazanem zemljevidu določi glavne in stranske smeri neba ter lego stavb in drugih sestavnih delov zemljevida.

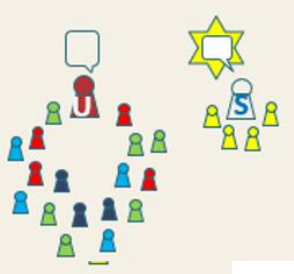
Za domačo nalogo učenci izpolnijo nemo karto tako, da jim učitelj poda nekaj trditev o tem, kje se določeni elementi zemljevida nahajajo. Za Marka učitelj pripravi trditve povezane z zemljevidom čarovniškega sveta iz zgodbe o Harryju Potterju. Marko se teh trditev razveseli, kar izkaže z nasmehom.

Skupina C: PEDAGOŠKO VODENJE

Vsebina vprašalnika je prirejena po vprašalniku, ki meri indeks inkluzivnosti (Grah, idr., str. 18-19, 2017)

	Trditve	Zelo redko oz. nikoli	Občasno	Pogosto oz. redno
1.	Strokovno in osebno sprejemam raznolikost učiteljev tako, da:			
	prepoznam in spoštujem njihova močna področja (raznolikost je zame vir učenja),			
	načrtujem priložnosti, da učitelji močna področja predstavijo drugim,			
	ustvarjam priložnosti za pridobivanje pozitivnih izkušenj,			
	v kolektivu spodbujam dejavno sodelovanje vseh učiteljev.			
2.	Z drugimi strokovnimi delavci dobro sodelujem tako da:			
	spoštujem sodelavce, ne glede na njihovo vlogo v šoli,			
	novim sodelavcem pomagam pri vključevanju v šolo,			
	izvajam hospitacije pri pouku,			
	spodbujam kolegialno podporo med učitelji.			
3.	Spodbujam izobraževanje učiteljev za delo z raznolikimi skupinami učencev tako, da:			
	načrtujem izobraževanje učiteljev, ki je usklajeno z razvojnimi cilji šole,			
	dopuščam tudi uresničevanje individualnih izobraževalnih interesov učiteljev,			
	načrtujem aktivnosti, da učitelji pridobljeno znanje in izkušnje delijo s kolegi,			
	spodbujam kolegialne hospitacije.			
4.	Omogočam/spodbujam različne možnosti za izmenjavo dobre prakse z:			
	učnimi sprehodi,			
	hospitacijami,			
	razpravami in pogovori o učenju, v katerih sodelujem tudi sam z ostalimi učitelji,			
	intervizijo.			
5.	Sem spodbuden in učiteljem vlivam zaupanje, ker:			
	učitelji vedo, da se v primeru težav lahko obrnejo name.			

	Trditve	Zelo redko oz. nikoli	Občasno	Pogosto oz. redno
6.	Na šoli vzpostavljamo partnersko sodelovanje s starši tako, da:			
	se pogovarjamo o raznolikih značilnostih in potrebah njihovih otrok,			
	skupaj načrtujemo načine morebitne podpore otrokom.			
7.	Spodbujam učitelje, naj razmišljajo o svoji poučevalni praksi tako da:			
	pouk načrtujejo in izvajajo tako, da so učenci dejavno vključeni v procese načrtovanja, spremljanja in vrednotenja svojega učenja in dosežkov,			
	z učenci soustvarjajo namene učenja,			
	z učenci sooblikujejo kriterije uspešnosti,			
	učencem podajajo kakovostne povratne informacije,			
	učencem omogočajo, da na različne načine predstavijo svoje znanje,			
	učence spodbujajo k vrstniški povratni informaciji in samoevalvaciji,			
	pri načrtovanju dejavnosti izhajajo iz njihovih močnih področij, interesov oz. avtentičnih primerov.			
8.	Izvajam analizo svojega pedagoškega vodenja tako, da:			
	uporabljam orodja za samoevalvacijo in spremljanje svojega dela (refleksije, posveti s sodelavci, ...),			
	izvajam spremembe v pedagoškem vodenju.			
9.	Sem strokovno usposobljen za delovanje v kompleksnih okoliščinah, ker:			
	imam pozitiven odnos do sprememb šolske prakse,			
	Se profesionalno razvijam za delo z raznoliko populacijo učencev,			
	Spodbujam učitelje, da pri svojem delu uporabljajo sodobne pristope in orodja.			

DODATNA STROKOVNA POMOČ KOT VIR (PO)MOČ

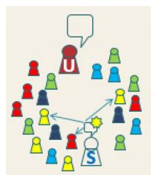
A) IZVAJALEC DSP KOT OPAZOVALEC V RAZREDU

Vodilno vlogo ima učitelj, izvajalec DSP ima podporno vlogo:

- učni uri se priključi kot opazovalec (zapisovanje funkcioniranja),
- ne nudi pomoči.

B) SPROTNA PODPORA, POMOČ

Vodilno vlogo ima učitelj, izvajalec DSP ima podporno vlogo:

- opazuje aktivnost učencev,
- jim po potrebi nudi sprotno pomoč,
- vodenja razreda ali skupine učencev ne prevzema,
- učitelju med uro poroča o aktivnosti učencev.

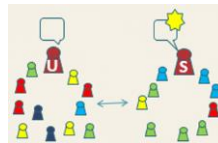
C) DELJENO POUČEVANJE

Učitelj vodi, izvajalec DSP ima podporno vlogo manjši skupini:

- nudi pomoč manjši skupini učencev v razredu, krajši čas,
- vsebina se lahko nekoliko razlikuje od snovi, ki jo v tem času obravnava učitelj (dodatno individualizirane, diferencirane aktivnosti naloge).

D) VZPOREDNO VODENJE, POUČEVANJE

Učitelj in izvajalec DSP vzporedno vodita dve skupini:

- oblikujeta dve ali več heterogenih skupin,
- z vsako skupino delata vzporedno na isti vsebini,
- če si vsebino razdelita, si skupine med učno uro izmenjata.

E) POUČEVANJE ENEGA S POMOČJO DRUGEGA UČITELJA

Izvajalec DSP prevzame del vodenja celotnega razreda:

- v vnaprej dogovorjenem (krajšem) delu učne ure (pri čemer je učitelj tem času v podporni vlogi).

F) HKRATNO TIMSKO POUČEVANJE

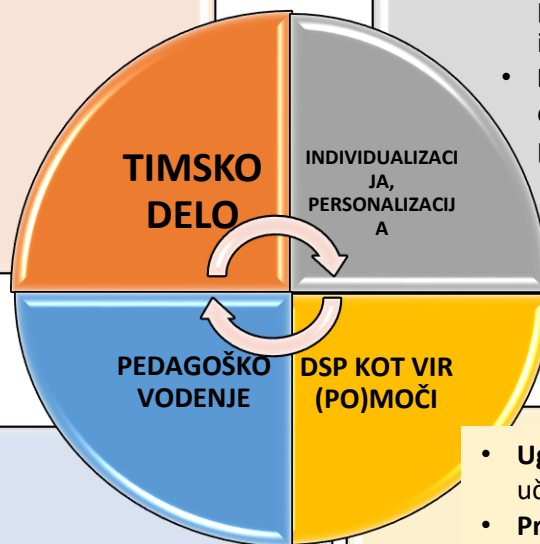

Učitelj in izvajalec DSP enakovredno hkratno, enakovredno vodita razred:

- njuni vlogi se prepletata,
- delita si dejavnosti, v njih sodelujeta (npr. z namenom prikaza-igra vlog),
- oba usmerjata vse učence.

Ključne ugotovitve iz posameznih skupin

- **Moči:** zaposleni smo vključeni v oblikovanje ciljev, oblikujemo pravila delovanja skupin.
- **Pomanjkljivosti oz. izzivi:**
1.) *komunikacija*, ki je osebnostna kompetenca (strpnost, poslušanje, iskanje dogovorov, dopustiti čas), 2) *zaupnost*; 3) *prevlada najmočnejšega*,
- **Predlogi:** natančna porazdelitev nalog v skupni; evalvacija pred iskanjem novih rešitev.

- **Individualizacija:** prilagoditve izhajajo iz vzgojno-izobraževalnih potreb otroka.
- **Personalizacija:** izhaja iz močnih področij in učenčevih interesov, pri čemer je otrok aktiven, usmerja lastno učenje.
- **Ugotovitve:** lažje na manjših šolah zaradi boljšega poznavanja učencev, bolje poznamo individualizacijo.
- **Predlogi za udejanjanje:** individualni načrt razreda, odprti dialog, upati si poskusiti spremeniti svojo poučevalno prakse, izmenjava dobrih primerov.

- **Ugotovitve:** zaznan odklonilen odnos nekaterih učiteljev do OPP, pogosto zaradi pomanjkljivih znanj. Redko se udejanja kolegialna podpora med učitelji, prisotna je samoevalvacija, redkeje intervizija.
- **Predlogi:** 1) ravnatelj sooblikuje kulturo *na šoli, soustvarja z zgledom-odnosom* do OPP, Varno in spodbudno učno okolje zagotavlja z usmerjanjem učiteljev, da izhajajo iz otrokovih močnih področij, 2) spodbuja *izpostavljanje primerov dobrih praks*; 3) vključuje *zunanje predavatelje, ki so včasih bolj učinkoviti z vidika vplivanja na kolektiv*.

- **Ugotovitve:** DSP je lahko tudi moč oz. opolnomočenje učitelja. Ali DSP res nudi otroku tisto, kar potrebuje?
- **Prevladujoča praksa z vidika modelov:** deljeno poučevanje;
- **Najučinkovitejši model:** za opolnomočenje učitelja, je to model, ko izvajalec DSP prevzame del vodenja razreda. Ideal je *hkratno timsko poučevanje*, pri čemer je potrebno zaupanje, kolegialnost, dodatno načrtovanje dela.
- **Ravnateljeva vloga:** poznavanje modelov, usmerjanje, omogočanje modelov.